

*Галина Анатоліївна Трунова,
старший науковий співробітник
відділу проблем цивільного,
трудового та підприємницького права Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук, доцент
ORCID: 0000-0002-1829-2561*

ЗАХИСТ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ТЕРИТОРІЇ ІНШИХ ДЕРЖАВ УНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Постановка проблеми. Внаслідок російської агресії проти України, починаючи з 24 лютого 2022 року, мільйони українців покинули свої домівки, переїхавши в інші регіони України або ж взагалі виїхали за кордон. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на 7 червня 2022 року було зареєстровано близько 7,3 млн перетинів кордону з України, і ще 2,3 млн – до України. По всій Європі було зареєстровано щонайменше 4,8 млн біженців з України, включаючи тих, хто спочатку перетнув кордон із сусідніми країнами, а потім переїхав до інших країн [1]. У зв'язку з цим актуалізується питання щодо забезпечення прав громадян України, які вимушено переміщені з України в інші країни внаслідок збройної агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний інтерес з обраної тематики дослідження становлять аналітичні доповіді фахівців МОП [2; 3] та Управління Верховного комісара ООН [4], присвячені питанням забезпечення прав вимушено переміщених осіб, а також окремим проблемам їх доступу до основних прав людини. Варто відзначити статті [5; 6], зосереджені на тематичі інституту тимчасового захисту в ЄС, можливостях для українців у країнах ЄС, а також порівняльно-правовому аспекті статусу біженця й тимчасового захисту. На додаток на базі п'яти Комітетів Верховної Ради України за участю інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців з питань захисту та Регіонального бюро УВКБ ООН у Європі, науковців, громадських організацій відбулись спільні комітетські слухання на тему: «Захист прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав – членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи внаслідок збройної агресії РФ». За результатами обговорення основних проблем на комітетських слуханнях вироблені відповідні рекомендації в інтересах українців, які тимчасово виїхали за межі батьківщини через лихо війни [7]. Водночас гострота проблеми забезпечення прав громадян України, які вимушені перебувати в інших державах внаслідок збройної агресії, потребує подальших наукових доробок із зазначеного питання.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі аналізу чинних міжнародно-правових актів, законодавства іноземних держав, наукових публікацій дослідити питання забезпечення прав громадян України, які переміщені до інших держав внаслідок збройної агресії та виробити окремі пропозиції щодо їх захисту.

Основні результати дослідження. Із 4,8 млн українських громадян, зареєстрованих у Європі, 3,2 млн зареєструвалися у програмі тимчасового захисту або подібних національних програмах захисту [1]. Головний документ, що регулює питання надання тимчасового захисту – Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб і відповідальності за наслідки такого прийому. Директиву активовано для українців Рішенням Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року, що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист [8]. Тимчасовий захист є одним з різновидів міжнародного захисту, який відрізняється від статусу біженця. Питання біженства регулюють Же-

невська конвенція про статус біженців 1951 року, Нью-Йоркський протокол 1967 року та Дублінська конвенція 1990 року [8].

Згідно з Директивою 2001/55/ЄС тимчасовий захист має забезпечити кожна країна – член ЄС (крім Данії). Однак Директива 2001/55/ЄС не застосовується в інших країнах Шенгенської зони (Швейцарії, Норвегії, Ліхтенштейні, Ісландії). Ці країни самостійно вирішують питання щодо порядку і кількості біженців з України, яких вони готові прийняти. Кожна країна – член ЄС приймає на підставі Директиви ЄС власні нормативні акти, у зв'язку з чим обсяг, строк і порядок надання тимчасового захисту може різнитися [6]. Водночас тимчасовий захист активовано у всіх країнах – членах ЄС, а також у Швейцарії, Норвегії, Ліхтенштейні та Ісландії [9]. Данія також прийняла спеціальний закон про тимчасовий захист українців. Фолькетингом Данії 16 березня 2022 року прийнято спеціальний закон, який дозволяє українцям легалізувати своє перебування у Данії та отримати відповідний статус переміщеної особи за пришвидшеною процедурою. Українці, які втекли від війни і опинилися в Данії, зможуть одразу отримати дозвіл на проживання, що дасть змогу їм здобувати освіту, влаштовуватися на роботу та отримувати соціальні пільги. Нормативний акт передбачає, що дозвіл на проживання буде виданий терміном на два роки, з можливістю продовження [10].

Загалом тимчасовий захист включає право на житло, освіту, роботу, соціальне забезпечення, медичну допомогу, але скористатися цими правами можна після реєстрації в обраному місці проживання в будь-якій країні ЄС (лише в одній); статус встановлюється на один рік і може бути продовжений ще на два роки, у разі зміни ситуації в Україні може бути припинений) [5].

З метою надання підтримки українським біженцям 39 країн станом на 8 квітня 2022 року здійснили загалом 519 заходів, більшість з яких – у таких сферах, як освіта, охорона здоров'я або доступ до інших основних послуг. Приблизно 30% цих заходів припадає на соціальні виплати в грошовій та натуральній формі [2].

Що стосується країн ЄС, то в першу чергу існує необхідність контролю за додержанням прав українців на соціальний захист, медичну допомогу, доступу до освіти для дітей та підлітків, а також їх можливостей бути долученим до ринку праці (відповідно до політики приймаючих країн у сфері зайнятості). Водночас найактуальнішою, як зазначають експерти, є проблема житла. Крім того, більшість людей через війну опинилися у ситуації раптової бідності [7].

Фахівці МОП відзначають, що громадяни, які виїхали з України, та потребують допомоги в короткостроковій і довгостроковій перспективі, включно з доступом до ринку праці та соціальним захистом, як це передбачено в ухвалених у 2016 році тристоронніх Керівних принципах МОП стосовно доступу біженців та інших вимушено переміщених осіб до ринку праці та Рекомендації МОП № 205 про зайнятість і гідну працю з метою забезпечення миру і потенціалу протидії 2017 року. Таку допомогу можна згрупувати за п'ятьма основними напрямками: надання переміщеним особам соціального захисту, включно з грошовими виплатами, з тим, щоб забезпечити їм стабільний дохід і доступ до послуг з охорони здоров'я; забезпечення обміну української валюти на валюту країни перебування: центральні банки деяких сусідніх з Україною країн розширили свої своп-лінії з фіксованим обмінним курсом; забезпечення догляду за дітьми й доступу до шкільного навчання з тим, щоб звести до мінімуму втрати людського капіталу в довгостроковій перспективі та дозволити батькам вийти на ринки праці країн, що приймають; сприяння інтеграції в формальні ринки праці шляхом мінімізації правових перешкод і полегшення визнання попереднього навчання, досвіду роботи та кваліфікації вимушено переміщених осіб; надання допомоги в пошуку роботи через державні служби зайнятості країн, що приймають, що може зіграти вирішальну роль у виявленні професійних навичок біженців та застосуванні цих навичок згідно з потребами ринку праці країни, що приймає, а також у полегшенні пошуку роботи [2].

Зауважимо, що вимушено переміщені особи – це здебільшого жінки, діти, особи похилого віку та особи з інвалідністю, що зі свого боку визначає пріоритети та напрями захисту прав відповідних категорій громадян. Йдеться про соціально вразливі верстви населення, адже жінки не можуть повноцінно працювати у зв'язку з необхідністю догляду за дітьми, особи похилого віку та особи з інвалідністю з об'єктивних причин також не можуть принагідно забезпечувати себе.

З метою посилення соціального захисту населення на період введення воєнного стану прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 року № 214 «Деякі питання надання дер-

жавної соціальної допомоги на період введення воєнного стану». Відповідно до Постанови у разі виїзду отримувача державної допомоги за межі України виплата державної соціальної допомоги не припиняється на період введення воєнного стану та одного місяця після його припинення [11].

Стосовно виплати пенсій для осіб, які в умовах війни змінили своє постійне місце проживання та виїхали за кордон. Згідно з даними, які щотижнево оновлюються дипломатичними представництвами України за кордоном, станом на 25 травня 2022 року загальна кількість осіб віком понад 60 років, які прибули до іноземних держав після 24 лютого 2022 року становить 502 980 осіб. Громадяни, які виїхали за кордон через війну, можуть отримувати свої пенсійні виплати від держави Україна тільки у тому разі, якщо до війни отримували ці виплати через установи банків. У такому випадку вони можуть вільно користуватись за кордоном картками українських банків та отримувати свої виплати. До того ж пенсіонерам, яким виплачували кошти через АТ «Укрпошта», можна змінити спосіб отримання виплати, а саме отримувати пенсію через платіжну картку. Зокрема, відкрити платіжну картку через офіційний сайт або мобільний додаток банку, шляхом відеоверифікації. [12]. Також варто відзначити, що у зв'язку із нещодавніми змінами законодавства [13] заяву про виплату пенсії можна подавати до органу Пенсійного фонду України в електронній формі через веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду України з використанням засобів кваліфікованого електронного підпису.

Заразом актуальним залишається питання укладення та ратифікації двосторонніх угод про соціальне забезпечення на підтримку реалізації права громадян на пенсію. Наразі Україна має двосторонні угоди про соціальне забезпечення з Болгарією, Естонією, Іспанією, Латвією, Литвою, Словаччиною, Чехією, Португалією, Польщею. З метою захисту прав громадян на пенсійне забезпечення необхідна ратифікація вже підписаних угод з Ізраїлем та Німеччиною, а також укладення угод з іншими країнами.

З метою дотримання та захисту прав дитини при Кабінеті Міністрів України утворено Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану, серед основних завдань якого є: координація дій щодо організації евакуації дітей, зокрема дітей з інвалідністю та дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 18-річного віку та проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, які влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, які перебувають під опікою, піклуванням, які влаштовані до сімей патронатних вихователів, з небезпечних територій, створення безпечних умов для їх перебування; координація дій центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо розміщення та задоволення потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України, та тих, які переміщені у держави тимчасового перебування; координація заходів щодо забезпечення розміщення та задоволення потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України, та тих, які переміщені у держави транзитного перебування; здійснення контролю за постановкою на консульський облік дітей у державі їх тимчасового влаштування і визначення шляхів, механізмів і способів вирішення проблемних питань, що виникають під час постановки на консульський облік дітей, та забезпечення повернення дітей до України після припинення воєнних дій; визначення шляхів і способів вирішення проблемних питань щодо захисту прав дитини в умовах воєнного стану; прийняття оперативних рішень щодо захисту прав дітей; моніторинг дотримання соціальних стандартів і прав дітей в Україні, у державах їх тимчасового перебування, які виїхали за межі України, а також організація їх повернення в Україну; інформування громадян України та міжнародної спільноти про становище та потреби в захисті дітей в умовах воєнного стану [14].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2022 року № 580 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866 і від 27 березня 2022 року № 385» передбачено запровадження обліку дітей, які тимчасово переміщені (евакуйовані) на території України, де не ведуться бойові дії, або за межі України [15]. У зв'язку з цим Мінсоцполітики доручено забезпечити у п'ятимісячний строк удосконалення Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Діти» для цифровізації процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання [16].

Зауважимо, що, за результатами опитування Центру Разумкова, 79% вимушено переміщених осіб планують повернутися в Україну після закінчення війни [17]. Відтак необхідно здійснювати

розробку державних соціальних програм щодо повернення та реінтеграції громадян, які вимушено переміщені до інших держав внаслідок збройної агресії, передусім стосовно питань житла та зайнятості.

Надзвичайно проблематичним залишається питання захисту прав громадян України, які були депортовані до країни агресора. Точна кількість примусово вивезених осіб невідома, під питанням також їх безпека та забезпечення основ життєдіяльності. Держава Україна та міжнародна спільнота повинні докласти надзвичайних зусиль з метою захисту прав громадян України як на тимчасово окупованих територіях, так і на території РФ.

Висновки. З огляду на наведене слід дійти висновку, що запроваджений в ЄС тимчасовий захист громадян України, які вимушено переміщені внаслідок збройної агресії до країн ЄС, спрямований на захист основних прав і свобод відповідної категорії громадян України, забезпечуючи їм доступ до освіти, охорони здоров'я, ринку праці, житла та соціального забезпечення. Варто відзначити і позитивні зміни чинного законодавства щодо захисту прав вимушено переміщених дітей, а також окремих категорій громадян щодо збереження прав на соціальні виплати при виїзді за кордон та діджиталізації процедурних відносин у сфері соціального забезпечення. Попри це актуалізується питання щодо розробки державних соціальних програм повернення та реінтеграції вимушено переміщених громадян з-за кордону. Також необхідним є пошук науково обґрунтованих заходів захисту прав примусово депортованих громадян України на території держави-агресора.

Список використаних джерел

1. УВКБ ООН оновлює дані про біженців з України, які відображають останні переміщення. URL: https://www.unhcr.org/ua/46047-unhcr-updates-ukraine-refugee-data-reflecting-recent-movements_ua.html
2. Вплив кризи в Україні на сферу праці: попередні оцінки. Аналітична записка МОП. 11 травня 2022 року. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2022-05/UKR_Brief%20note_11May-2022.pdf
3. Занятость и достойный труд в целях обеспечения мира и потенциала противодействия: пересмотр Рекомендации 1944 года о занятости в период перехода от войны к миру (71). Международное бюро труда. Женева, 2017. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_547295.pdf
4. The EU temporary protection directive in practice 2022. United Nations High Commissioner for Refugees. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/93633>
5. Кібенко О. Правові режими надання тимчасового захисту українцям у різних країнах. *Юридична газета online*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/suddya-vs-rozpovila-pro-pravovi-rezhimi-nadannya-timchasovogo-zahistu-ukrayincyam-u-riznih-krayinah.html>
6. Карлін О. Тимчасовий захист або статус біженця. Що потрібно знати українцям в ЄС. *Юридична газета online*. URL: <https://pravokator.club/news/tymchasovyj-zahyst-dlya-gromadyan-ukrayiny-v-krayinah-yes/>
7. У Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів відбулося широке обговорення питань щодо захисту прав і свобод українців, які перебувають на території держав – членів ЄС та інших держав у зв'язку з війною росії проти України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224043.html>
8. Верховний Суд переклав українською та публікує тексти Директиви про тимчасовий захист 2001/55/ЄС та Рішення Ради ЄС, яким вона була активована для України. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/direktiva-pro-timchasoviy-zahist-u-krayinah-es-vs-pidgotuvav-pereklad.html>
9. Інформація для людей, які тікають від війни в Україні. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/information-people-fleeing-war-ukraine_uk#---2
10. Данія: як українцям отримати посвідку на тимчасове проживання. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/282/daniya-kak-ukraincam-polucit-razresenie-na-vremennoe-prozivanje>
11. Деякі питання надання державної соціальної допомоги та пільг на період введення воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-p#Text>
12. Майже півмільйона українських пенсіонерів вимушено виїхали за кордон через широкомасштабне воєнне вторгнення росії в Україну. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224006.html>
13. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо виплат пенсії та грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов

- Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2022 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2022-p#Text>
14. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-p#Text>
 15. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 і від 27 березня 2022 р. № 385: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2022 р. № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-2022-p#Text>
 16. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо цифровізації процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2022 р. № 636. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2022-p#Text>
 17. 79% біженців планують повернутися в Україну після війни – результати опитування. *Юридична газета online*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/79-bizhenciv-planuyut-povernutisya-v-ukrayinu-pislya-viyni--rezultati-opituvannya.html>

References

1. UVKB OON onovliuie dani pro bizhentsiv z Ukrainy, yaki vidobrazhaiut ostanni peremishchennia. URL: https://www.unhcr.org/ua/46047-unhcr-updates-ukraine-refugee-data-reflecting-recent-movements_ua.html
2. Vplyv kryzy v Ukraini na sferu pratsi: poperedni otsinky. Analitichna zapyska MOP. 11 travnia 2022 roku. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2022-05/UKR_Brief%20note_11May-2022.pdf
3. Zaniatost y dostoinyi trud v tseliakh obespecheniya myra y potentsyala protyvodeistviya: peresmotr Rekomendatsiy 1944 hoda o zaniatosty v peryod perekhoda ot voyny k myru (71). Mezhdunarodnoe biuro truda. Zheneva, 2017. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_547295.pdf
4. The EU temporary protection directive in practice 2022. United Nations High Commissioner for Refugees. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/93633>
5. Kibenko O. Pravovi rezhy my nadannia tymchasovoho zakhystu ukrainsiam u riznykh krainakh. *Yurydychna hazeta online*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/suddya-vs-rozpovila-pro-pravovi-rezhimi-nadannya-timchasovogo-zahistu-ukrayincyam-u-riznih-krayinah.html>
6. Karlin O. Tymchasovy zakhyst abo status bizhentsia. Shcho potribno znaty ukrainsiam v YeS. *Yurydychna hazeta online*. URL: <https://pravokator.club/news/tymchasovyj-zahyst-dlya-gromadyan-ukrayiny-v-krayinah-yes/>
7. U Komiteti Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan sotsialnoi polityky ta zakhystu prav veteraniv vidbulosia shyroke obhovorennia pytan shchodo zakhystu prav i svobod ukrainsiv, yaki perebuvaiut na terytorii derzhavchleniv YeS ta inshykh derzhav u zviazku z viinoiu rosii proty Ukrainy. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224043.html>
8. Verkhovnyi Sud pereklav ukrainskoiu ta publikuie teksty Dyrektyvy pro tymchasovy zakhyst 2001/55/EC ta Rishennia Rady YeS, yakym vona bula aktyvovana dlia Ukrainy. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/direktiva-pro-timchasoviy-zahist-u-krayinah-es-vs-pidgotuvav-pereklad.html>
9. Informatsiia dlia liudei, yaki tikaiut vid viiny v Ukraini. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/information-people-fleeing-war-ukraine_uk#---2
10. Daniia: yak ukrainsiam otrymaty posvidku na tymchasove prozhyvannia. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/282/daniya-kak-ukraincam-polucit-razresenie-na-vremennoe-prozivanie>
11. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia nadannia derzhavnoi sotsialnoi dopomohy ta pilh na period vvedennia voiennoho stanu» vid 7 bereznia 2022 r. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-p#Text>
12. Maizhe pivmiliona ukrainskykh pensioneriv vymusheno vykhaly za kordon cherez shyrokomasshtabne voienne vtornennia rosii v Ukrainu. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224006.html>
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo vyplat pensii ta hroshovoi dopomohy vnutrishno peremishchenym osobam ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy» vid 25 bereznia 2022 r. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2022-p#Text>
14. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro utvorennia Koordynatsiinoho shtabu z pytan zakhystu prav dytyny v umovakh voiennoho stanu» vid 17 bereznia 2022 r. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-p#Text>

15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro vnesennia zmin do poriadkiv, zatverdzenykh postanovamy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 veresnia 2008 r. № 866 i vid 27 bereznia 2022 r. № 385» vid 10 travnia 2022 r. № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-2022-p#Text>
16. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakyykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo tsyfrovizatsii protsesiv vlashtuvannia ditei u simeini formy vykhovannia» vid 31 travnia 2022 r. № 636. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2022-p#Text>
17. 79% bizhentsiv planuiut povernutysia v Ukrainu pislia viiny – rezultaty opytuvannia. *Yurydychna hazeta online*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/79-bizhenciv-planuyut-povernutysia-v-ukrayinu-pislya-viyni--rezultati-opytuvannya.html>

Трунова Г. А. Захист прав громадян України, які перебувають на території інших держав унаслідок збройної агресії

Стаття присвячена питанню захисту прав громадян України, які переміщені до інших країн внаслідок російської агресії проти України. Розглянуто питання тимчасового захисту вимушено переміщених громадян України за кордон відповідно до Директиви Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року. Проаналізовано правові аспекти впровадження тимчасового захисту в країнах ЄС і його особливості щодо захисту прав вимушено переміщених осіб. Зосереджено увагу на проблемах забезпечення прав громадян України в ЄС. Проаналізовано основні зміни в чинному законодавстві, спрямовані на забезпеченні прав вимушено переміщених громадян за кордон. Зроблено відповідні висновки та пропозиції щодо підвищення захисту прав відповідної категорії громадян.

Ключові слова: тимчасовий захист, вимушено переміщені особи, соціальний захист, воєнний стан, пенсія.

Trunova H. A. Protection of the rights of citizens of Ukraine who are on the territory of other states as a result of armed aggression

The article is devoted to the protection of the rights of citizens of Ukraine who have been transferred to other countries as a result of russian aggression against Ukraine. There are given statistics by United Nations High Commissioner for Refugees on the number of Ukrainian citizens who were forced to leave their homes and move to other countries as a result of the war. The issue of temporary protection of forcibly displaced citizens of Ukraine abroad in accordance with Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. The legal aspects of the introduction of temporary protection in the EU and its features regarding the protection of the rights of internally displaced persons are analyzed. The focus is on the problems of ensuring the rights of Ukrainian citizens in the EU. It was also noted that the majority of internally displaced persons belong to the socially vulnerable category of the population and need additional social protection. The main changes in the current legislation aimed at ensuring the rights of forcibly displaced citizens abroad are analyzed, taking into account the peculiarities of the composition of the relevant category of citizens. Relevant conclusions were made and proposals were made to increase the protection of the rights of Ukrainian citizens who have been transferred to other states as a result of russian aggression.

Key words: temporary protection, forcibly displaced persons, social protection, martial law, pension.

DOI: 10.33663/2524-017X-2022-13-54